

ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΛΤ ΧΑΛΚΗΣ

ΧΑΛΚΗ

Ενημερωτικό
Έντυπο

31 Μαΐου 2009

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ:

Χάλκη - Δωδεκάνησα

Ιστορία Χάλκης	2
Παράδοση	3
Έθιμα	3
Τοπικές Συνταγές	3
Αξιοθέατα	4
Παραλίες	4
Δραστηριότητες	5

Ένα από τα ωραιότερα νησιά των Δωδεκανήσων, γαλήνιο και ανεπιτήδευτο, είναι η Χάλκη.

Το νησί, κατοικημένο από την αρχαιότητα γνώρισε περιόδους ακμής κατά την διάρκεια του 10ου - 5ου αιώνα π.Χ. Στην αρχαιότητα, η Χάλκη αριθμούσε πλήθος οικισμών, με κεντρικότερο το σημερινό ορεινό Παλαιό Χωριό, το οποίο εγκαταλείφθηκε, όμως, το 1970. Από τότε, όλοι οι κάτοικοι εγκαταστάθηκαν στο μοναδικό σήμερα οικισμό του νησιού, που βρίσκεται κοντά στην θάλασσα και αποτελεί πλέον το κύριο λιμάνι, αλλά και την πρωτεύουσα του νησιού γνωστή και ως Νημποριό.

Η Χάλκη σήμερα αριθμεί περίπου 200 μονίμους κατοίκους, που ασχολούνται με την αλιεία, την γεωργία και τον τουρισμό. Το νησί, παρόλο, που ακολουθεί τα σύγχρονα ρεύματα δεν έχει αλλοτριωθεί και διατηρεί στο ακέραιο την παραδοσιακή νησιώτικη του ταυτότητα. Έτσι, η Χάλκη έχει αποκτήσει φήμη που παραπέμπει στις ομορφότερες καλοκαιρινές διακοπές - και δικαίως - προσελκύνοντας ολόένα περισσότερους περιηγητές.

Στο Νημποριό μπορεί κανείς να θαυμάσει τα διόρωφα πέτρινα σπία με τις κεραμιδένιες στέγες χτισμένα αμφιθεατρικά στις πλαγιές του ομώνυμου κόλπου. Ενώ, σε όλο το νησί μπορεί κανείς να επισκεφτεί τα αναριθμητά εκκλησάκια και επιβλητικά μοναστήρια, που θυμίζουν την εποχή της ευημερίας του νησιού.

Άποψη του λιμανιού της Χάλκης

ΧΑΛΚΗ: 'ΤΟ ΝΗΣΙ ΤΗΣ ΕΙΡΗΝΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΦΙΛΙΑΣ'

Η Χάλκη έχει χαρακτηριστεί από την Unesco ως το "νησί ειρήνης και φιλίας των νέων όλου του κόσμου".

- Νέοι απ' όλο τον κόσμο επισκέπτονται κάθε καλοκαίρι το νησί και διοργανώνουν πολιτιστικές εκδηλώσεις. Γι' αυτό το σκοπό έχει δημιουργηθεί και κοινοτικός ξενώνας.

Το Γυμνάσιο Χάλκης

Το γυμνάσιο Χάλκης στεγάζεται σε ένα πέτρινο κτίριο, δωρεά των Χαλκιδών ομογενών, κυρίως, από Αυστραλία και Αμερική. Το σχολείο αριθμεί περίπου 35 μαθητές, οι οποίοι πέρα των μαθημάτων τους ασχολούνται με τη μουσική και τον χορό. Η αγάπη και ο ζήλος των μαθητών για τον χώρο αποδεικνύεται έμπρακτα και από το γεγονός ότι κάθε χρόνο λαμβάνουν μέρος στους Πανελλήνιους Μαθητικούς Καλλιτεχνικούς Αγώνες καταλαμβάνοντας πολλές φορές την πρώτη θέση, όπως και φέτος.

Οι Μαθητές στους Καλλιτεχνικούς Αγώνες

Ιστορία Χάλκης

Αρχαία Χρόνια—Μυθολογία

Μάλλον λόγω του μικρού μεγέθους της, η Χάλκη έχει ξεχαστεί από τους ιστορικούς. Υπάρχουν μόνο μερικές σύντομες και περιορισμένες αναφορές, αρχαίες και μεσαιωνικές, ως προς την τοποθεσία της, την ακρόπολή της και ένα ναό της. Τίποτα για την ιστορία της, την προέλευση του ονόματός της ή τους πρώτους κατοίκους της.

Μια παράδοση αναφέρει ότι το όνομα Χάλκη προέρχεται από τα **ορυχεία χαλκού**, που υπήρχαν στο νησί. Ενα μεσαιωνικό έγγραφο αναφέρει για τη Χάλκη ότι **‘σώζονται δε μέχρι τού νυν αβλαβείς και οι μέταλλα ταύτα έχοντες τόποι’**. Δεν αναφέρει ειδικά για χαλκό ή αν το νησί πήρε το όνομά του από το χαλκό. Σήμερα, δεν υπάρχει ίχνος χαλκού ή ορυχείου στη Χάλκη. Μια άλλη παράδοση μας πληροφορεί ότι το όνομα της Χάλκης προέρχεται από τη φοινικική ονομασία της κογχύλης **«καρκί»**, που βρισκόταν σε αφθονία στις βραχώδεις ακτές

Το Ενετικό Κάστρο

της. Κατά την μυθολογία, μεταξύ των άθλων και περιπετειών του Ηρακλή, υπάρχει και η εξής ενδιαφέρουσα αφήγηση σχετικά με

την άφιξη του Ηρακλή στην Κω:σε σύγκρουσή του με το βασιλιά Ευρύπυλο της Κω, ο Ηρακλής τον σκότωσε, παντρεύτηκε την κόρη του Χαλκίοπη και αναγνώρισε **το γιο του Ευρύπυλου, Χάλκωνα** νόμιμο βασιλιά της Κω, της Νισύρου, της Καλύμνου και των γειτονικών νησιών. Είναι λοιπόν, πιθανόν, η Χάλκη να ήταν ένα απ' αυτά τα νησιά και πήρε το όνομά της από τον Χάλκωνα.

Πηγή: Απο το βιβλίο της αρχαιολόγου ιστορικού *Ευανθίας-Βάσως Αντωνίου "Η ΧΑΛΚΗ ΤΗΣ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ σε παλιούς και σύγχρονους καιρούς"*

Νεώτερα Χρόνια

Από τον 13ο αιώνα και μετά τα Δωδεκάνησα τέλεσαν υπό κατοχή από διάφορους λαούς. Τον **14ο αιώνα**, οι **Ιππότες** παραχώρησαν τη Χάλκη ως φέουδο στην οικογένεια Assanti, υπό τον όρο να κτίσει ένα φρούριο στην Αλιμνιά. Η ιστορία δεν αναφέρει περισσότερα για το φέουδο Assanti, αλλά τα ερείπια του φρουρίου της Αλιμνιάς φαίνονται ακόμη και σήμερα.

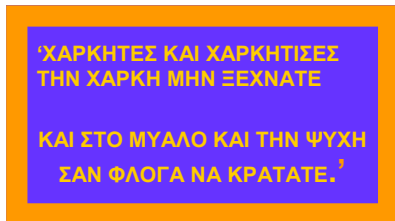
Τον **15ο αιώνα** το νησί πέρασε στους **Τούρκους**. Παρόλες τις δυσκολίες, που βίωσε ο λαός του νησιού, γύρω στο 1800 η Χάλκη άρχισε να αναπτύσσεται. Αυτή την εποχή οι Τούρκοι έδωσαν άδεια στους κατοίκους να ιδρύσουν σχολεία και εκκλησίες. Ο ρυθμός των νέων κτιρίων ήταν, κάπως, επηρεασμένος από τη δυτική αρχιτεκτονική. Οι δρόμοι στρώνονταν με άσπρα και μαύρα χαλίκια, που φαίνονται, ακόμα και σήμερα, σε μερικά δρομάκια της Χάλκης. Επίσης, τον **18ο αιώνα** ήταν που η Χάλκη, μαζί με τα νησιά Σύμη και Κάλυμνο, **ανέπτυξαν το εμπόριο και τη σπογγαλιεία** και βελτίωσαν, έτσι, πολύ το οικονομικό, μορφωτικό και πολιτιστικό επίπεδο του νησιού. Ωστόσο, τον **19ο αιώνα** με την **άνοδο των νεότουρκων**, άρχισαν τα προβλήματα της Χάλκης, που τελικά έφεραν την παρακμή. Τότε είναι, που πολλοί Χαλκίτες αναγκάστηκαν να μεταναστεύσουν σε όλες τις ηπείρους, ιδίως στην Αμερική.

Το **1912**, στο πλαίσιο του ιταλοτουρκικού πολέμου, τα Δωδεκάνησα μαζί και η Χάλκη περιήλθαν σε **Ιταλική**

κατοχή. Το διάστημα αυτό η ζωή στα νησιά δεν ήταν τόσο καταπιεστική όσο επί τουρκοκρατίας. Το περιβάλλον ήταν ευρωπαϊκό και υπήρχε μια σχετική άνοδος στην παιδεία. Δεν μπορεί κανείς ν' αρνηθεί ότι οι Ιταλοί συνέβαλαν στην ανάπτυξη του τουρισμού στα νησιά, φυσικά για λόγους προπαγάνδας. Κατασκεύασαν δρόμους, πάρκα, έκτισαν πολλά κτίρια και βοήθησαν στην ανέγερση και συντήρηση αρχαίων μνημείων στα μεγάλα νησιά, τα οποία βρήκαν σε άθλια κατάσταση, εξαιτίας της άγνοιας και της αδιαφορίας των Τούρκων κατακτητών. Πολλά αρχαιολογικά ευρήματα, όμως, μεταφέρθηκαν κρυφά στην Ιταλία.

Στη Χάλκη τα μόνα ιταλικά κτίρια είναι η **Αστυνομία «Caserma»** και το **Τελωνείο «Finanza»**, που υπάρχουν ακόμη και σήμερα.

Ωστόσο, χρειάστηκε να προηγηθεί και ο β' παγκόσμιος πόλεμος, μέχρι την επίσημη επισφράγιση της **ενσωμάτωσης της Δωδεκανήσου στην Ελλάδα** στις 28 Οκτωβρίου του 1947, που γιορτάστηκε, επίσημα, στη Ρόδο στις **7 Μαρτίου του 1948**.

Χαλκίτικη Μαντινάδα

Πολιτισμός—Παράδοση

Μουσική - Χορός

Η Χάλκη έχει δική της μουσική παράδοση και πλούσιο ρεπερτόριο. Τα χαλκήτικα τραγούδια καλύπτουν τον κύκλο της ζωής και τον κύκλο του χρόνου. Εξαιρετικά και ενδιαφέροντα είναι τα "χελιδονίσματα", που είναι ένα αγερμικό τραγούδι, ως ένα είδος καλάντων της 1ης Μαρτίου για το καλωσόρισμα της Άνοιξης.

Τα χελιδονίσματα, τα οποία ο Κλεόβουλος ο Λίνδιος δίδαξε στους αρχαίους Ροδίτες, όπως μας αναφέρει ο Αθηναίος, ανάγονται στον 6ο αι. π.Χ. Με ελάχιστες αλλαγές (όπως έδειξε ο S.Baud-Bovy), το ίδιο τραγούδι ακούγεται μέχρι και σήμερα στη Χάλκη.

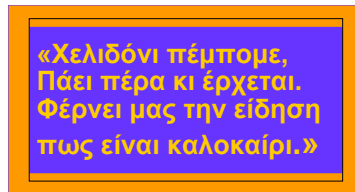
Επίσης, νεότερα είναι τα κάλαντα του Λαζάρου, τα οποία τραγουδούν το Σάββατο του Λαζάρου. Στην Χάλκη ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι αργοί παθητικοί σκοποί, πάνω στους οποίους οι Χαλκήτες λένε τις μαντινάδες τους. Η σούστα, επίσης της Χάλκης,

παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον, καθώς είναι πιο δύσκολη από τις σούστες των άλλων νησιών, με ιδιαίτερο βηματισμό. Οι Χαλκήτες συνοδεύουν το τραγούδι τους με την παλαιού τύπου μικρή τρίχορδη λύρα,

Έθιμα

Χελιδονίσματα.

Είναι ένα έθιμο, όπου κάθε πρώτη του Μάρτη, ένα παιδί φορώντας μακρύ άσπρο πουκάμισο και με πολλές σειρές από μαργαρίτες περασμένες σταυρωτά στο στήθος ντύνεται σαν το Μάρτη. Μετά, το παιδί αυτό, μαζί με άλλα παιδιά σε ομάδες, κρατώντας καλάθια, τραγουδούν το Μάρτη (δηλαδή τα χελιδονίσματα) από σπίτι

Από τα Χελιδονίσματα

Γιά τους Γαστρονόμους....

Τοπικές Συνταγές.

ΚΑΤΣΙΚΑΚΙ ΣΤΟ ΦΟΥΡΝΟ

1 κασίκι
Ψίχα ψωμιού
Σταφίδες
Κουκουνάρι
Μοσχοκάρφια
Βούτυρο

Κατσικάκι

Γεμίζουμε το κασίκι με ψίχα ψωμιού τριμμένη, σταφίδες, κουκουνάρι, το συκώτι του και λίγα μοσχοκάρφια και το βάζουμε στο ταψί αλείφοντας το με βούτυρο.

Το στέλνουμε στο φούρνο για ψήσιμο ή αν το ψήσουμε στην κουζίνα μας το βάζουμε σε προθερμασμένο φούρνο για 4 ώρες περίπου.

ΜΑΚΑΡΟΥΝΙΑ

½ κιλό αλεύρι
3 μέτρια κρεμμύδια ψιλοκομμένα
100 γραμμάρια βούτυρο
Μυζήθρα ή κεφαλογραβιέρα τριμμένη

Ανακατεύουμε το αλεύρι με νερό και πλάθουμε μια μέτρια σε πηκτικότητα ζύμη. Την ανοίγουμε σε λεπτό φύλλο, το αλευρώνουμε και το κόβουμε κάθετα με το μαχαίρι (ή τη μηχανή για μακαρόνια) σε λεπτές λωρίδες. Τις αλευρώνουμε για να μη κολλήσουν και τις αφήνουμε να στεγνώσουν για μια ώρα περίπου. Τις βράζουμε για έξι περίπου λεπτά ανακατεύοντας συνεχώς, για να μην κολλήσουν. Τις σουρώνουμε και τις ξεπλένουμε με ζεστό νερό. Ψιλοκόβουμε τα κρεμμύδια και τα σοτάρουμε στο βούτυρο. Τοποθετούμε

Μακαρούνια

τα μακαρούνια σε στρώσεις σε μια πιατέλα, βάζοντας ανάμεσα στις στρώσεις τριμμένο τυρί. Τα περιχύνουμε με τα σοταρισμένα κρεμμύδια και σερβίρουμε.

Περισσότερες **Χαλκίτικες Λιχουδιές** όπως κακαβιά, ξεροτήγανα, κουλούρια με ντομάτα, φακόρυζο, αλλά και υπέροχα γλυκά κουταλιού μπορεί να δοκιμάσει κανείς, δίπλα στη θάλασσα, στις παραδοσιακές ταβέρνες και τα καφέ - ζαχαροπλαστεία του νησιού.

σε σπίτι. Οι νοικοκύρες των σπιτιών τους δίνουν κουλούρια, γλυκά και κυρίως αυγά. Τα τελευταία χρόνια, έχει επικρατήσει, να δίνονται και χρήματα.

Πάσχα.

Τη μεγάλη Παρασκευή η εκκλησία ξεκινάει 3 με 4 το πρωί. Η εκκλησιαστική επιτροπή στέλνει παιδιά, αλλά και μεγάλους, να γίνουν «ξυπνητάδες». Οι «ξυπνητάδες» γυρίζουν στα σπίτια, χτυπούν τις πόρτες και φωνάζουν: «Σηκώστητε για τον επιτάφιο». Κάτι ανάλογο γίνεται και την ημέρα της Ανάστασης, που στη Χάλκη και μόνο τελείται 3 με 4 το πρωί.

6η Αυγούστου.

Με ρίζες στα αρχαία χρόνια, την ημέρα του Σωτήρος, στη Χάλκη ξεκινά ένας «πόλεμος» με φρούτα, λαχανικά και γλυκά. Ο «πόλεμος» αυτός εξαπλώνεται σε όλο το νησί. Παλιότερα οι νησιώτες χωρίζονταν σε δύο ομάδες, ενώ σήμερα τα υλικά εκσφενδονίζονται προς όλους ανεξαιρέτα. Φυσικά, μετά από μια τέτοια μάχη, μια βουτιά στην θάλασσα είναι απαραίτητη!!

Αξιοθέατα

Το Κάστρο

Βρίσκεται στην κορυφή του λόφου του **Αϊ-Νικόλα**, πάνω από τον παλιό οικισμό της Χάλκης. Απέχει γύρω στα 2,7 χλμ. από το σημερινό χωριό. Χτίστηκε από τους Ιππότες του Αγίου Ιωάννη τον 14ο- 15ο αι., πάνω στην αρχαία ελληνιστική ακρόπολη. Από εκεί ελέγχονταν οι θαλάσσιοι δρόμοι, το λιμάνι και η χερσόνησος της Τραχειάς. Πάνω από την είσοδο βρίσκεται ο **θυρεός του Μεγάλου Μάγιστρου D' Aubusson** μαζί με τον θυρεό του ιπποτικού τάγματος. Μέσα στο κάστρο σώζονται τα ερείπια

του μεσαιωνικού ναού του Αγίου Νικολάου, κτισμένου πάνω σε προγενέστερο παλαιοχριστιανικό ναό.

Ο Μύλος του Κατσιά

Πρόκειται για αλευρόμυλο, που βρίσκεται σε χώρο, που κατοικήθηκε από την **προϊστορική περίοδο**, δίπλα στον αρχαίο, κατά πάσα πιθανότητα νεολιθικό, οικισμό του Κατσιά και πάνω από το μετασκευασμένο εξωκκλήσι του Αγίου Παντελεήμονα. Στο μύλο αυτό συνήθιζαν να ξεκουράζονται οι προσκυνητές στην διαδρομή τους για

το **μοναστήρι του Αή Γιάννη του Αλάρκα** (ή του Μακριά)

Μουσείο Εκκλησιαστικής Τεχνης

Το **Μουσείο-Σκευοφυλάκιο**, δημιουργήθηκε, με κύριο σκοπό, την προβολή της Εκκλησιαστικής Ιστορίας της Χάλκης, μέσα από την Εκκλησιαστική Τέχνη. Σήμερα, στο Μουσείο εκτίθενται **71 αντικείμενα** εισαγόμενης και εγχώριας Εκκλησιαστικής τέχνης του **18ου, 19ου** και των αρχών του **20ου αιώνα**

Παραλίες

Η Χάλκη στολίζεται γύρω, γύρω από πανέμορφες παραλίες, από τις οποίες, πολλές είναι προσβάσιμες με τα πόδια, άλλες πάλι με καϊκάκια. Οι τέσσερις παραλίες, που μπορείτε εύκολα να πάτε με τα πόδια είναι: **ο Πόνταμος, τα Φτενάγια, τα Κάνια και το Γιάλι.**

Πόνταμος

Ο Πόνταμος είναι η μόνη **αμμώδης παραλία**, που με τα πόδια ξεκινώντας από το λιμάνι, τον Νημποριό, είσαι εκεί σε δέκα λεπτά.

Φτενάγια

Μία πανέμορφη και πεντακάθαρη παραλία **με βότσαλα** και πολλούς **βραχώδης κολπίσκους**, για όσους επιθυμούν λίγη απομόνωση. Εκεί μπορείτε να απολαύσετε τα καταγάλανα καθαρά νερά και την απaráμιλλησ ομορφιάς θέα της θάλασσας του Αιγαίου, **με φόντο το νησί της Ρόδου.**

Τραχειά

Μιά όμορφη παραλία, που ουσιαστικά είναι **διπλή παραλία**. Βρίσκεται πιά πέρα από τον Πόνταμο και η **πρόσβασή της γίνεται με καϊκι**. Είναι ένα κομμάτι ξηράς που κυριολεκτικά εισχωρεί στη θάλασσα δημιουργώντας δύο παραλίες, όπως, χαρακτηριστικά, φαίνεται και στην πιο κάτω φωτογραφία.

Χάλκη: Ένας Μικρός Παράδεισος

Τι μπορείτε να κάνετε:

- Κολύμπι στις πεντακάθαρες παραλίες του νησιού.
- Περίπατο μέχρι το παλιό χωριό και το ενετικό κάστρο
- Επίσκεψη στα περίπου 300 μοναστήρια και εκκλησίες του νησιού
- Ψάρεμα
- Τέλος, περιπλανηθείτε στα πανέμορφα μονοπάτια της Χάλκης

Προγραμματίστε τις διακοπές σας στη γοητευτική Χάλκη και περάστε αλησμόνητες μέρες στο ήσυχο λιμάνι του Αιγαίου...

Γυμνάσιο Χάλκης - Άποψη του σχολείου

ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΛΤ
ΧΑΛΚΗΣ

Σχολικό Έτος
2008–2009

Το παρόν έντυπο είναι αποτέλεσμα της ομαδικής εργασίας των μαθητών και μαθητριών του Γυμνασίου και του Λυκείου Χάλκης, υπό την καθοδήγηση και επίβλεψη της καθηγήτριας, Ελένης Γιαννούτσου (καθηγήτριας Αγγλικής γλώσσας).

Η όλη εργασία έγκειται στο πλαίσιο του προγράμματος «Αγωγής Υγείας» φέροντας τον τίτλο «Έκδοση Σχολικού Εντύπου Σχετικού με το Νησί της Χάλκης».

Υπεύθυνη προγράμματος: Χαριστούλα Χατζηνικόλα

Ελληνική Δημοκρατία

Περιφ. Δ/ση Α/θμιας και Β/θμιας

Εκπαίδευσης Νοτίου Αιγαίου

Δ/ση Β/θμιας Εκπ/σης Δωδεκανήσου

Προγράμματα Αγωγής Υγείας